

PROJEKTMUNKA

Bress Borbála

2024.

BUDAPESTI GAZDASÁGI EGYETEM

Kereskedelmi, Vendéglátói

és Idegenforgalmi Kar

**Az élelmiszerárstop hatása a gazdaságra és a kereskedelemre
Magyarországon**

Konzulens:

Békési Gábor György

Kereskedelmi Tanszék mesteroktató

Készítette:

Bress Borbála

Kereskedelem és
marketing felsőoktatási
szakképzés

Kereskedelmi

Nappali

2024

Budapesti Gazdasági Egyetem
Kereskedelmi, Vendéglátóipari és Idegenforgalmi Kar

Eredetiségi nyilatkozat a szakdolgozatról/projektmunkáról

Hallgató adatai	
Név, neptun-kód	Bress Borbála

Szakdolgozat/projektmunka adatai	
Szakdolgozat/projektmunka címe	Az élelmiszerárstop hatása a kereskedelemre és a gazdaságra Magyarországon
Témavezető	Békési Gábor György

Alulírott, ...Bress Borbála..... büntetőjogi felelősségem tudatában nyilatkozom, hogy a csatoltan bírálatra és védeésre beadott szakdolgozatban/projektmunkában foglalt tények és adatok a valóságnak megfelelnek, és az abban leírtak a saját, önálló munkám eredményei.

A felhasznált forrásokat az irodalomjegyzékben feltüntettem, a rájuk vonatkozó, szabályszerű hivatkozásokat a szövegben megtettem. A szakdolgozat/projektmunka más szakon vagy intézményben sem a saját nevemben, sem máséban nem került beadásra. Tudomásul veszem, hogy a szakdolgozatot/projektmunkát az intézmény plágiumellenőrzésnek veti alá. Tudatában vagyok annak, hogy plágium (más munkájának sajátomként történő feltüntetése) esetén a szakdolgozat/projektmunka érvénytelen, ezért elutasításra kerül.

Budapest, 2024. év .....április..... hónap ....29.... nap

.....
Hallgató aláírása

Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék	4
Bevezetés.....	5
Az árstopról általánosságban.....	5
Mikor alkalmazzák az árszabályozást?	6
A 20. századi Magyarországon.....	6
Napjainkban.....	6
Az árstop előnyei.....	7
Az árstop hátrányai.....	8
Az élelmiszer-árstop Magyarországon	9
Az infláció okai	9
Az árstop bevezetése	10
Újabb nehézség a kiskereskedelemnek	13
Az árstop kivezetése	15
Az árstop után.....	17
Benzinárstop.....	21
Milyen intézkedést lehetne tenni, amivel az élelmiszerárstop bevezetésének célja megvalósul, de elkerüli az ezzel járó negatív hatásokat?	25
Konklúzió	26
Irodalomjegyzék.....	28

Bevezetés

Projekt munkámban a Magyarországon 2022.-ben bevezetett élelmiszerárstop gazdasági és kereskedelmi hatásait fogom vizsgálni. A témát az aktualitása miatt választottam, hiszen egy közelmúltban történt gazdasági eseményről van szó, és az infláció -amit szintén szerettek volna valamelyest orvosolni az ársapkarendelet segítségével- sajnos hazánkban folyamatosan jelen van. Mindemellett nagyon érdekesnek találom, hogy egy ilyen lépés figyelemreméltóan mennyi mindenre van kihatással.

Bár elsőre az árstop-rendelet pozitívnak tűnik, de ahogy korábban megjegyeztem, rengeteg következménye van, amik közül számos sajnos már nem mondható annak, ezeket szeretném bemutatni és megvizsgálni.

Jó választás volt az ársapkák alkalmazása?

Milyen következményei lettek?

Milyen alternatív megoldást lehetne alkalmazni, amivel az árstop célja megvalósul, de elkerüli az ezzel járó negatív hatásokat?

Projekt munkámban ezekre a kérdésekre keresem a választ a rendelet hatásainak vizsgálásán keresztül.

Az interneten való szekunder kutatásom keretein belül először magát az árstop fogalmát fogom bemutatni, előnyeit és hátrányait, valamint példákat hozok az alkalmazására a történelemből és napjainkból is. Ezt követi a hazánkban jelenlévő inflációs helyzetnek az ismertetése és az ársapka rendelet ebbe való 2022.-es bevezetése és mindennek a gazdasági és kereskedelmi következményei. Majd az intézkedés kivezetése és körülményei, illetve egyéb lehetséges megoldások felvetése, amivel az árstop céljának megfelelően segítené a lakosságot, de nem lennének ilyen súlyos gazdasági kihatásai.

Az árstopról általánosságban

Az árstop egy olyan piacba történő beavatkozás, amikor bizonyos termékeket, szolgáltatásokat az állam által előírt árszinten kell tartani. Meghatározhatnak minimum (price floor), illetve maximum értéket is (price cap). Gyakran inflációban alkalmazzák.

Alapvetően ez egy fogyasztókat segítő gazdasági beavatkozás, melynek célja, hogy a lakosság könnyebben hozzájusson bizonyos árucikkekhez vagy szolgáltatásokhoz, ám gyakran

zavarokat, piactorzítást, termelőknek és kereskedőknek veszteséget, minőségbeli romlást, illegális piacokat és egyéb negatív következményeket okozhat.

Mikor alkalmazzák az árszabályozást?

Az árstoppra már több ezer évvel ezelőttről is találunk példákat. Már Kr.e. 3. században szabályozták a gabona termelését és elosztását Egyiptomban, valamint a babiloniaknál, ógörögöknél és a Római Birodalomban is fellelhetőek hasonló példák az árszabályozás alkalmazására, tehát nem egy új jelenségről beszélünk.

<https://elemzeskozpont.hu/arstop-arsapka-milyen-hatasai-kovetkezmenyei-lesznek>

A 18. századi francia forradalomból is találunk példát árszabályozásra. A zavargások következtében a gabonatermékeknél hiány jött létre, amire a kormány hatósági árakat vezetett be, illetve a termelőknek kötelező volt a termékeiket árusítani a piacon, amit azonban nem tartottak be, így a hiány továbbra is fennállt, a kereslet pedig nőtt más árukra is, amiknek az árára szintén szabályozást vetett ki a kormány, így a kereskedők kénytelenek voltak a termékek minőségén rontani, illetve elkezdtek feketén, piaci áron is árusítani.

<https://www.investopedia.com/terms/p/price-controls.asp>

A 20. századi Magyarországon

A második világháború után hazánk szovjet mintára népköztársaságként működött kommunista keretek között, a „tervgazdálkodás” gazdasági forma volt jelen, vagyis úgynevezett „5 éves tervek”-et dolgozott ki több száz politikus és közgazdász az ország megfelelő működése érdekében. Előírták vállalatoknak, hogy miből mennyit termeljenek, és ennek része volt természetesen az árszabályozás is.

<https://www.origo.hu/tudomany/2020/01/hetven-eve-indult-az-első-ötéves-terv-magyarorszagon>

Napjainkban

Napjainkban számos országban, például Svédországban és Németországban a lakások bérleti díját szabályozzák, hogy ezzel segítse a kormány megfizethető áron tartani a lakhatást, ahol magasak a megélhetési költségek. Ezzel valóban hozzájutnak alacsonyabb jövedelmű emberek albérléshez, ám ezzel kapcsolatban is megoszlanak a vélemények, hiszen a lakástulajdonosokat eltántoríthatják attól, hogy az ingatlanjaikba pénzt fektessenek, ami következtében ez a lakások minőségbeli romlásához vezethet, továbbá egyáltalán már a

bérbeadástól is elriaszthatja őket, ezáltal a rendelkezésre álló bérelhető lakásokból is hiány léphet fel. Mindemellett a feketepiacnak is teret adhat, például San Franciscoban jellemző volt, hogy illegálisan magasabb díjat számoltak fel bérlőktől.

<https://fastercapital.com/content/Rent-control-around-the-world--A-comparative-study-of-rent-ceilings.html>

A gyógyszerek költségeinek szabályozása is találunk példát, különösen életmentő és speciális gyógyszerek esetén, gyakran ezek megfizethetetlenek az emberek számára, ám a gyártók se véletlen határozzák meg az árakat, ha az korlátozva van, akkor kevesebb pénzt tudnak fordítani innovációra és kutatás fejlesztésre.

<https://www.investopedia.com/terms/p/price-controls.asp>

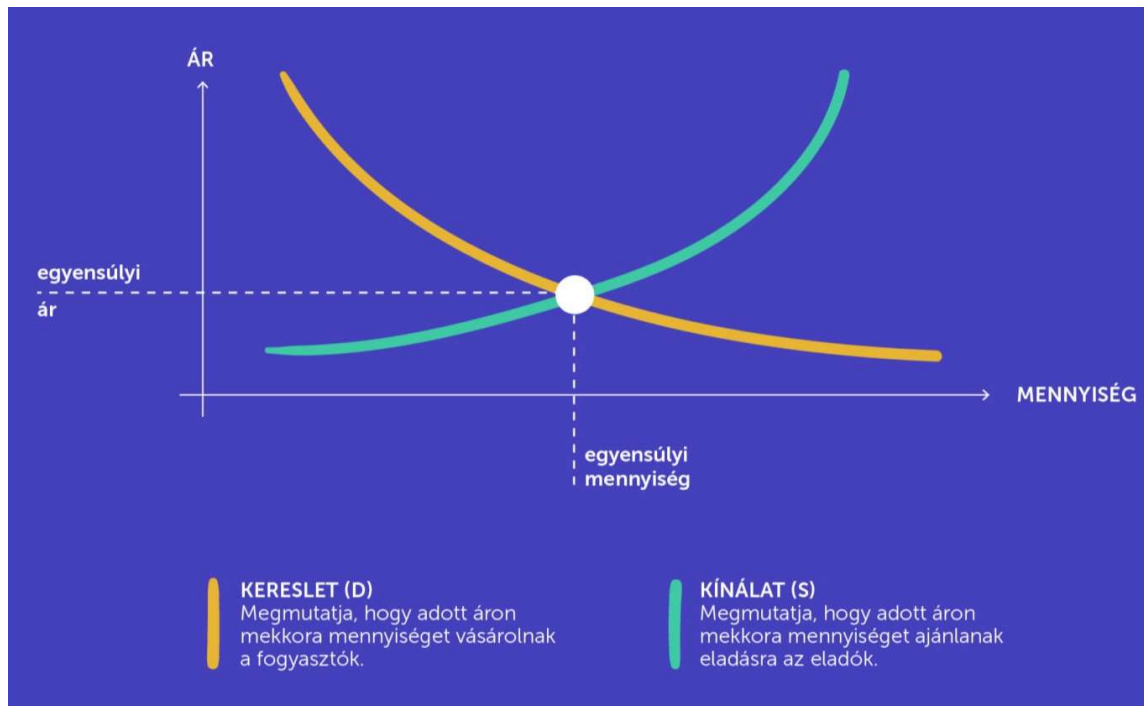
Az árstop előnyei

Előnyei tehát, hogy maximum ármeghatározás esetén valóban megfizethetőbbé válnak bizonyos termékek és szolgáltatások a lakosság számára, valamint minimum ármeghatározást is alkalmazhat egy kormány, ha úgy ítéli meg, hogy egy vállalat nem profitál a szabad piacon árazott terméke vagy szolgáltatása eladásából, így az árkorlátozás következtében az valóban nyereséges lesz.

További előnye, hogy ársapka alkalmazásával meg lehet akadályozni monopolhelyzetek kialakulását, amikor a kereslet magas, de a kínálat alacsony, az adott vállalatok ilyenkor előnyben vannak, és még tovább növelhetik az árakat a minél több nyereség érdekében. Ilyen esetben is ideális döntés lehet maximalizálni az árakat, ezzel megfékezve a monopolhelyzetet, a vásárlók kihasználását, és lehetőséget biztosítva az esetleges versenytársak belépéséhez.

<https://www.investopedia.com/terms/p/price-controls.asp>

Az árstop hátrányai

1. ábra: A Marshall-kereszt (forrás: <https://hold.hu/lexikon/marshall-kereszt-fogalma/>)

Mivel a piaci árat a kereslet és a kínálat viszonya határozza meg a szabadpiacon, ez egy önszabályozó rendszer. A Marshall-kereszt egy a keresletet és a kínálatot bemutató ábra, amiben tengelyek a termék vagy szolgáltatás árát és a kínált és keresett mennyiséget jelentik. Ahol a kereslet és a kínálat függvénye találkozik, ezt nevezzük egyensúlyi (piaci) pontnak, tehát ez jelenti a piaci árat. Ilyenkor a vásárlók annyi terméket vásárolnak a megfelelő áron, amennyit a vállalatok előállítanak. A Marshall-kereszt segítségével már csak elméleti szinten is bele tudunk menni, hogy milyen következményei lehetnek, ha egy vállalatnak nem az említett egyensúlyi ponton, azaz a piaci áron kell értékesítenie az adott termékét vagy szolgáltatását, hanem az alatt. Ebben az esetben túlkereslet alakul ki, amire jellemzően az ár növekedésével szoktak reagálni, de ha az a törvény által rögzítve van, akkor nagy eséllyel hiányhoz és veszteséghez vezethet a vállalat számára.

<https://hold.hu/lexikon/marshall-kereszt-fogalma/>

Ezeket pedig számos további negatív következmény követheti, például illegális értékesítés, a termék minőségének romlása, jelentős hiány keletkezése esetén pedig a vállalat megszűnését is eredményezheti.

<https://www.investopedia.com/terms/p/price-controls.asp>

Az élelmiszer-árstop Magyarországon

Az infláció okai

2021. elejétől kezdve világszerte inflációs hullám bontakozott ki, melynek következtében 2021 júniusa és 2023 decembere között 56,3%-kal emelkedtek hazánkban az élelmiszerárak, ezzel legelső helyre kerültünk az EU tagállamok között. E mögött egyaránt nemzetközi és hazai tényezők is közrejátszanak, globálisan többek között a terményárak, a mezőgazdasági műtrágya és az energiaárak emelkedése, belföldön az alacsony hatékonyság, magas energiaintenzitás, gyenge termelékenység, versenyképességi hiányosságok, profitinfláció, az árfolyam, jelentős jövedelemkiáramlás és kereslet, illetve az árstopok állnak, ez utóbbi a céllal ellentétben az inflációt elnyújtotta és felerősítette.

A Magyar Nemzeti Bank elemzésében ezt az inflációs időszakot 3 szakaszra osztja: első a 2021. januárjától 2022. áprilisáig tartó globális nyersélelmiszeráremelkedés, ezt követi 2023. januárjáig az energiaárak kiugró emelkedése és a hazai tényezők felszínre kerülése, végül pedig 2023. tavaszától bekövetkezett globális és hazai dezinfláció.

Fontos még megemlíteni a nyersélelmiszer áremelkedés utáni 2022. februárjában kitört orosz-ukrán háborút, melynek következtében emelkedtek meg az energiaárak, amik természetesen kihatással volt az élelmiszerfeldolgozásra, így végül a lakosságot is érintette. Hazánkban az élelmiszerárak az uniós átlaghoz képest sokkal erősebben reagáltak a többi EU tagállamhoz képest tekintve, hogy nálunk volt a legmagasabb az élelmiszerek áremelkedésének rátája.

<https://www.mnb.hu/letoltes/mnb-melyelemzes-a-hazai-elelmiszerinflacio-mogott-meghuzodo-tenyezok.pdf>

Egy ilyen igen kedvezőtlen gazdasági helyzetben az egész lakosság sújtva van, mert a legtöbb fogyasztási cikk árában folyamatosan növekvő tendenciát figyelhetünk meg, így egyre drágábban juthatunk hozzájuk, mint korábban. Ilyen esetekben a kormányok különféle lépésekkel segíthetnek, hogy valamelyest enyhítsenek a lakosság terhein. Hazánkban több alapvető élelmiszer árának rögzítése mellett döntöttek.

Az árstop bevezetése

2022. Február 1.-jétől a magyar kormány rendeletben rögzítette hét alapvető élelmiszernek az árát (az étolaját, a csirkemellét, a csirkefarhátét, a sertéscombét, a búzalisztét, a kristálycukorét és a 2,8%-os tehéntejét). Meghosszabbításokkal közel másfél évig, 2023. július 31.-ig volt hatályban.

<https://magyarkozlony.hu/dokumentumok/e6db924584e17efc8b77e49b19008c65aee7ac5e/megtekintes>

Feltehetőleg politikai lépés is lehetett az akkor egy hónappal későbbi választást illetően, a Portfolio például „választási kampány részeként” hivatkozik a rendelet bevezetésére.

<https://www.portfolio.hu/gazdasag/20231117/teljes-katasztrofa-ami-a-boltokban-tortenik-magyarorszagon-652283>

A kormány az árstopot alapvetően szociális céllal vezette be, hogy a lakosságot óvja az egyre növekvő inflációtól, valamint hogy visszaszorítsa annak emelkedését bizonyos termékek árának rögzítésén keresztül, ám ennek számos negatív következménye lett a gazdaságra, ebből kifolyólag a lakosságra is.

A boltokban a termékek árát alapvetően a kereslet-kínálat találkozásánál bekövetkező egyensúlyi ár és a piaci verseny határozza meg, ám ha ezt az állam központilag meghatározza, akkor a kereslet-kínálat felborulhat, valamint a verseny megszűnik.

A kihatások súlyossága nagyban függ a kijelölt termékek hatósági és piaci árának különbségétől, amit az emelkedő infláció erősen befolyásol, így lehetett számítani a komolyabb következményekre, hisz a folytonosan növekvő inflációban hozták be a rendeletet (ami ezután is tovább nőtt).

Mivel a szabályzat következtében a boltokat veszteség érte (mivel alacsonyabb áron voltak kénytelenek eladni a kijelölt termékeket, mint ahogy azt tennék), így nagy eséllyel a keletkezett bevételkiesést más módon próbálják pótolni. Ez történhet más-a rendelet által nem érintett termékek árának növelésével, ami végül a vásárlót terheli (holott őket szerette volna óvni a szabályzat), viszont ebben is a nagyobb boltoknak lehet valamivel könnyebb dolguk, ahol több árucikken tudnak árat emelni, vagy más, olcsóbb beszerzési költségű, akár importált termékek igénybevételével, ami gyakran minőségromláshoz vezet, és csökkenti a belföldi áruáramlást, ezzel a hazai termelők is hátrányba kerülnek azáltal. Ha kevésbé tudják eladni

termékeiket a hazai piacon, az hosszabb távon a bevételkiesés miatt redukálhatja a termelésük kapacitását, legrosszabb esetben tevékenységük abbahagyásával is járhat.

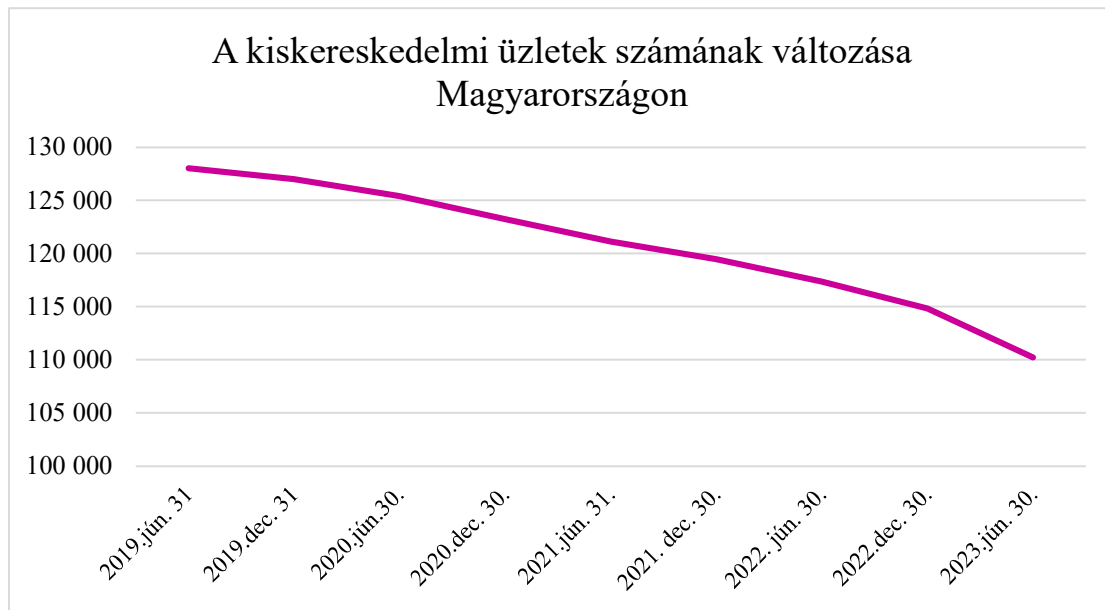
Terméknév	2022. február = 100 %
Cukor	
Helyettesítő termék: Porcukor	222%
Helyettesítő termék: Virágméz	160%
Finomliszt	
Helyettesítő termék: Rétesliszt	147%
Napraforgó étolaj	
Helyettesítő termék: Sertészsír	215%
Helyettesítő termék: Olívaolaj	135%
Sertéscomb	
Helyettesítő termék: sertés karaj	152%
Csirkemellfilé	
Helyettesítő termék: csirkecomb	167%
Helyettesítő termék: pulykamellfilé	180%
2,8 százalékos, UHT tartós tej	
Helyettesítő termék: 1,5 százalékos UHT zsírszegény tej	190%

2. ábra, az árstoppos termékek helyettesítő termékei 2023. decemberi adatok alapján, forrás: MNB gyűjtés

További probléma az árstoppos termékekkel, hogy az olyan vásárlók is helyettesítették velük a rendelet által nem érintett árukat, akik egyébként nem azt vásárolták volna. Például aki pulykamellet vagy 1,5%-os tehéntejet preferálta, ami lényegesen drágább volt, mint az ársapkás csirkemell vagy 2,8%-os tehéntej, az is inkább az utóbbiakat vásárolta meg, így a kereslet az érintett árukra egyre csak nőtt, ami nagyobb mértékben vezetett hiány felé, a helyettesítő termékek ára pedig ahogy a fenti táblázatban is láthatjuk, drasztikusan megnőtt.

<https://telex.hu/neverték/2022/02/02/tobbet-art-mint-hasznal-az-elelmiszer-arstop>

2022.-ben több, mint 4500 kiskereskedelmi egység zárt be Magyarországon. A következő diagrammon láthatjuk, hogy ugyan már a koronavírus előtt is csökkenő tendenciát mutatott a kiskereskedelmi egységek száma, azáltal 2020.-ban, amikor hazánkat is elérte a járvány még jobban zuhanni kezdett, 2022.-ben pedig még nagyobb mértékben.

3. ábra: A kiskereskedelmi üzletek számának változása Magyarországon. Saját feldolgozás KSH adatok alapján

https://www.ksh.hu/stadat_files/bel/hu/bel0014.html

2022. decemberében már egy Príma is bezárt, bár Fodor Attila, a CBA kommunikációs igazgatója szerint az árstop mellett az energiaárak emelkedése és a munkaerőköltségek drágulása is erősen közrejátszott.

<https://www.portfolio.hu/gazdasag/20230104/szintet-lepett-a-csodhullam-mar-nem-csak-kisboltok-zarnak-be-588466?fbclid=IwAR1m-kegN8PcXLnKad3iMfla6C3uZzOwP2o5fJfOdDrBOFaNztiwQWtdqTI>

Míg az árstop bevezetése és az azt követő első hosszabbítás során a boltok valamelyest át tudták hárítani az azon keletkezett veszteséget a vásárlókra a rendelet által nem érintett termékek árának növelésével, a második hosszabbításnál már nehezebb dolguk volt az energiaárak és a beszerzési költségek drasztikus növekedése miatt. Mindemellet az élelmiszerinfláció növekedett tovább, a lakosság reáljövedelmével ellentétben, így az élelmiszereladások is elkezdtek csökkenni, ami még több bevételkiesést okozott a kiskereskedelemnek.

Vámos György, az Országos Kereskedelmi Szövetség (OSZK) főtitkára 2022. szeptemberében a Portfolio-nak elmondta, hogy „Nemcsak az OKSZ, hanem más szakmai szervezetek is szorgalmazták az árstop októberi kivezetését, végül azonban a kormányzat a fogyasztók, és nem a boltosok érdekeit tette az első helyre”. A rendeletet a nehézségek ellenére ezután is meghosszabbították.

<https://www.portfolio.hu/gazdasag/20220922/nagy-arstop-kisokos-mutatjuk-mit-kell-tudni-az-arstopok-hatasairol-illetve-arrol-meddig-maradhatnak-velunk-568495>

A Nemzeti Ágrárgazdasági Kamara közleményében adta ki, hogy mivel az árstop elsősorban szociális, és nem piaci beavatkozás, így ez utóbbit torzítja, és negatív hatással van mind a hazai termelőkre és beszállítókra is. Logikus lépés a kiskereskedelmi boltoktól, hogy tekintve, hogy ők továbbra is piaci áron szerzik be az árukat, de már az alatt kénytelenek árusítani, a terméken keletkezett árrés kedvezőtlen lesz, így egyre több szegmensben erősödött az import, ezzel a hazai beszállítók és termelők is háttérbe szorultak. Tehát rövidtávon a vásárlók az árstoppal jól járhatnak, azonban hosszútávon torzítja a piacot, és a belföldi élelmiszer-önellátottságot is gyengíti.

2023. januárjában a Magyar Nemzeti Kereskedelmi Szövetség főtitkára, Neubauer Katalin az ATV Híradójában szintén az árstop eltörlését javasolta az akkori helyzet tarthatatlansága miatt és tekintve, hogy az intézkedés nem ért célt, mivel nem mérsékelte az inflációt.

A Vállalkozók és Munkáltatók Országos Szövetsége is a többi szervezettel foglalt közös álláspontot.

<https://www.portfolio.hu/gazdasag/20230118/ossztuz-zudul-az-arstopra-mar-szinte-mindenki-az-arbefagyasztas-eltorleset-keri-591292>

Újabb nehézség a kiskereskedelemnek

2023. júniusában a kormány (az amúgy is nehéz helyzetben lévő) kiskereskedelmet érintő különadók emeléséről döntött, amelynek keretein belül:

- „500 millió forint nettó bevételig nem kell adót fizetni
- 500 millió forint és 30 milliárd forint között a korábbi 0,1 százalék helyett 0,15 százalék lesz a kulcs,
- 30 milliárd forint és 100 milliárd forint között a korábbi 0,4 százalék helyett 1 százalékot kell fizetni,
- 100 milliárd forint felett pedig 2,7 százalék (januárban 2,5) helyett idén 4,1, százalékot kell befizetniük a cégeknek.”

<https://www.portfolio.hu/gazdasag/20230605/meg-egy-kegyetlen-nagy-pofont-kapnak-a-boltok-ami-a-vasarloknak-fog-fajni-igazan-619282>

Ez nem feltétlen tűnhet meghatározó mértékűnek, de mivel nagy bevételű kiskereskedelmet érinti, kiszámolva már jelentős teher lesz az amúgy is több veszteségesre kijövő főleg külföldi tulajdonú vállalatnak. 2022.-ben ugyanis a gazdasági körülmények miatt a Penny, az Auchan és a Spar adózott eredménye is (tehát a profitja) mínuszra jött ki, így többek között nekik is különösképp nehezíti a dolgukat a különadók megemelése.

<https://www.portfolio.hu/gazdasag/20230602/az-auchannal-a-forgalom-is-csokkent-vaskos-veszteseget-hoztak-ossze-619118>

<https://www.portfolio.hu/gazdasag/20230601/ez-is-eljott-veszteseget-lett-a-penny-market-618738>

<https://www.portfolio.hu/gazdasag/20230602/akkora-adot-varrtak-a-spar-nyakaba-hogy-vaskos-veszteseget-hozott-ossze-618916>

A Portfolio szerint ahhoz, hogy ezt ki tudják majd gazdálkodni, akár 1%-os áremelésre is szükség lehet, ami megint csak megmutatkozhat az inflációban. A lap számításai szerint 2022.-ben a Spar, a Penny, az Auchan és az Aldi összesen 69 milliárd forint különadót kellett, hogy fizessenek, 2023.-ra 83 milliárd-, 2024.-re pedig 104 milliárd forintra becsüli ezt az összeget.

<https://www.portfolio.hu/gazdasag/20230605/meg-egy-kegyetlen-nagy-pofont-kapnak-a-boltok-ami-a-vasarloknak-fog-fajni-igazan-619282>

2023.-ban az Európai Unió Bizottság mind a magyarországi árstoppot, mind a kiskereskedelmet sújtó különadók emelését is erősen bírálta (a rezsicsökkentéssel és a kamatplafonokkal egyetemben), hogy ne akadályozzák az uniós források növekedését.

Az EU Bizottság azt kérte Magyarországtól, hogy a kamat- és az ársapkákat szüntesse meg azoknak a piactorzító hatása miatt, a rezsicsökkentéseket szüntesse meg, és az államháztartási hiány csökkentésére fordítsa a kapcsolódó pénzt, az energiaháztartás rendszerét igazítsa ki az energiamegtakarítás ösztönzése érdekében az alacsony jövedelmű háztartások támogatása mellett, valamint folytasson következetesebb költségvetési politikát.

Mindemellett több külföldi tulajdonú cég azzal vádolja a kormányt, hogy a – gyakorlatilag valóban – rájuk kivetett különadók emelésével ki akarja szorítani őket a piacról. A Bizottság ezeknek is a felszámolását kéri.

<https://www.portfolio.hu/gazdasag/20230524/brusszel-a-kormany-teljes-gazdasagi-programjat-izekre-szedte-fajo-lepeseket-kovetelnek-617298>

Az árstop kivezetése

2023. júniusában hirdette ki a kormány az élelmiszer-árstop kivezetését. Azonban boltok ekkor sem lélegezhettek fel, mert újabb rendeleteket jelentettek be, amelyek továbbra is kedvezőtlenek voltak a kiskereskedelem számára.

Kötelező akciózást írtak elő a boltok számára, melynek keretein belül a korábbi (az első árstopos rendelethez képest kibővítve) 8 árstopos termék közül legalább kettőt kötelesek heti rendszerességgel a beszerzési árak a 15%-ára leárazni. Továbbá, amikor az akció nincs érvényben, a 8 érintett termék eladási ára akkor sem lehet magasabb azok beszerzési áránál. Vagyis ezzel a kormány lehetetlenné teszi, hogy ezeken az árukon keresztül a boltok profitra tegyenek szert, ráadásul szinte a legkeresettebb fogyasztási cikkekről beszélünk (amik ezeknek a radikális piaci beavatkozásoknak köszönhetően még kelendőbbé válnak például vásárlóként a korábban említett rendelet által nem érintett termékek leváltása a mesterségesen alacsonyan tartott árú termékekre, tehát egy ördögi körbe kerülnek a boltok, hiszen így csak egyre több nyereségtől fognak elesni). Tehát kiskereskedelmi egységeket egyéb érintő költségeket figyelembe véve, az érintett árucikkeket kötelesek gyakorlatilag „mínuszosan” árusítani.

Esetleges kiskapu merülhetett volna fel a boltosokban, hogy akkor az érintett termékeket inkább nem tartják készleten, mivel nem csak hogy nem éri meg, de egyenesen veszteségesen árusítanák őket, de mennyiségi előírás szerepel a törvényben, amely így szól:

"3/A. § (1) A kereskedő köteles a 2. melléklet szerinti, 2023. június 1. napján forgalmazott termékek

a) forgalmazására,

b) vonatkozásában naponta legalább az általa a 2022. évben értékesített átlagos napi mennyiség árusítására,

c) készletét – szükség esetén a b) pont szerinti mennyiség kétszeresének mértékéig – és a vásárlók számára történő kihelyezését olyan mennyiségben biztosítani, hogy az a vásárlók kiszolgálására – áruhiány elkerülésével – folyamatosan elegendő legyen".

Tehát a boltok kötelesek az érintett termékeket értékesíteni, ezen felül az áruhiányt is el kell kerülniük.

További 20 termékkörre is kötelező akciókat vetett ki a kormány.

	A
	Termékkategória megnevezése
1.	Baromfihús
2.	Sertés-, marhahús, egyéb húsféleségek
3.	Hal, halkonzerv
4.	Húskészítmények
5.	Tej, tejföl és helyettesítők
6.	Joghurt és egyéb savanyított készítmények
7.	Egyéb tejtermék
8.	Sajt
9.	Vaj, margarin és készítményei
10.	Egyéb zsiradékok (növényi és állati)
11.	Kenyér
12.	Péksütemények
13.	Szárzészta, rizs, egyéb cereáliák
14.	Liszt, cukor, tartósított lisztesáru
15.	Friss zöldség
16.	Friss gyümölcs
17.	Gyümölcs-, zöldséglé
18.	Készételek, fűszerek, ételízesítők
19.	Kávé, tea
20.	Ásványvizek és üdítőitalok

4. ábra: Az akcióköteles termékek listája, forrás: Magyar Közlöny

<https://magyarkozlony.hu/dokumentumok/d3289a138b538f30251e3b78ea8af63a03105abd/megtekintes>

A kötelező akciózás azokat a boltokat érintik, ahol az éves nettó árbevétel meghaladja az 1 milliárd forintot. Vagyis a külföldi tulajdonú kereskedelmi láncokra terjed ki, mint az Aldi, Lidl, Tesco, Auchan, Penny és a Spar.

Még ha az árstop-rendeletet ki is vezette a kormány, továbbra is erősen befolyásolja a piacot, mivel a kiskereskedelemben ezután sem árusíthatják a 8 terméket piaci áron, így – a már az ársapkánál bekövetkezett – számos negatív következmény közül több is fenn fog maradni,

hiszen a piac továbbra is torzul, a boltokat elkerülhetetlen veszteség éri, ezt pedig szintén más drágult árucikkeken keresztül fizethetik meg a vásárlók.

<https://www.portfolio.hu/gazdasag/20230629/megjelent-igy-lesz-vege-az-arstopnak-625153>

A nemzetközi üzletláncok tehát továbbra is nehézséggel állnak szembe, és a lehetséges 1%-os áremelés is negatívan hathat az inflációra, ám a kisboltok fellelegezhetnek, mivel rájuk ezek az új szabályok már nem vonatkoznak, így nincsenek bevételkiesésre kötelezve, nem kényszerülnek import termékek behozatalára, és a többi negatív hatás is megszűnik, amik az árstop rendelet idején jelen volt.

Az árstop után

Az árstop több meghosszabbítással 2023. július végéig volt érvényben. Ám a piaci beavatkozás ezzel nem ért véget, mert a korábban az ársapkás termékekre kötelező akciókat vetettek ki.

Gulyás Gergely miniszterelnökséget vezető miniszter szerint a rendelet „célrt ért”-tekintve, hogy csökkent az infláció, ezért volt lehetőség a kivezetésére-ezt tudjuk, hogy alaptalan, sokkal inkább globális okai voltak

<https://www.portfolio.hu/gazdasag/20230622/egy-honap-mulva-megszunik-az-arstop-magyarorszagon-623394>

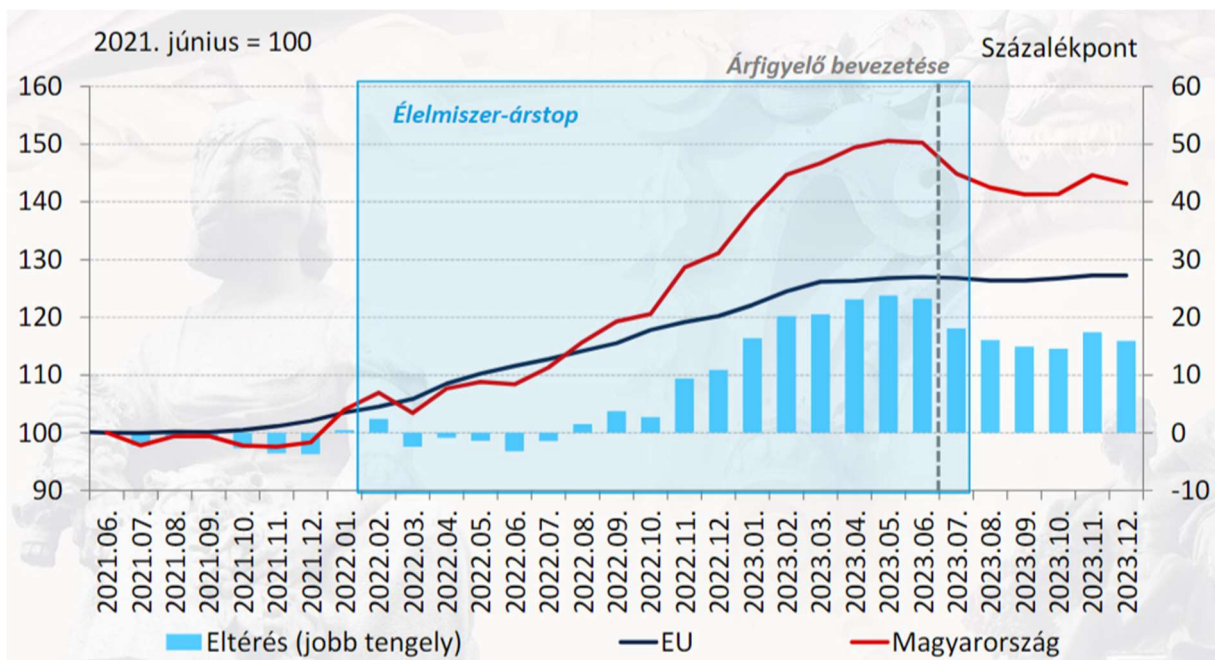
A Magyar Nemzeti Bank mélyelemzése szerint „az ársapkák nem segítették az élelmiszerinfláció visszafogását. Az árstopp érvényessége alatt azok piactorzító hatásai kerültek előtérbe, és nőtt a hazai és a régiós élelmiszerinfláció különbsége.” Megállapíthatjuk tehát, hogy az árstopp nem csak hatástalan volt az élelmiszerinflációra nézve, de még növelte is azt,

<https://www.mnb.hu/letoltes/mnb-melyelemzes-a-hazai-elelmiszerinflacio-mogott-meghuzodo-tenyezok.pdf>

Az élelmiszer-árstoppallal ellentétben azonban a 2023. július 1-jén a Gazdasági Versenyhivatal által elindított Árfigyelő rendszer sokkal sikeresebbnek bizonyult. Célja megegyezően az árstoppéval, a lakosság segítése az infláció miatt elszálló élelmiszerárak mérséklésén keresztül. Míg az árstop-rendelet idején a hét érintett élelmiszerhez valóban kedvezőbb áron tudtak hozzájutni a vásárlók (ha elérhető volt a polcokon és nem volt a szabályzat miatt a

boltokban hiány, ami jellemző volt), a sok más negatív következmény mellett az élelmiszerinflációban további növekedést eredményezett. Az Árfigyelő azonban nem csak a lakosságnak segített minél kedvezőbb áron hozzájutni az élelmiszerárakhoz, de a kiskereskedelmi üzletek közötti versenyt is fokozta, ezáltal az inflációt is lejjebb toltta 3 hónap alatt mintegy 0,5%-kal, az élelmiszerinflációt pedig több, mint 1,6%-kal a statisztikai hivatal inflációs fogyasztói kosarának súlyát figyelembe véve.

„62 termék kategóriából 52 esetében 6,6%-kal csökkentek az átlagárak”. 3 hónap leforgása alatt legnagyobb mértékben a tojás ára változott 23%-kal, liszteknek, spagettiknek, margarinoknak 20%-kal, kenyereknek és tejtermékeknek 8-9%-kal, zöldségeknek átlagosan 13%-kal, csirkecomb és csirkeszárnyaknak pedig 8-9%-kal változtak az áraik. Már ez idő alatt is az oldalt látogatók száma átlépte az 1,3 milliót, amiről a közel 10 millió fős lakosságra nézve elmondhatjuk, hogy meglehetősen népszerű lett.

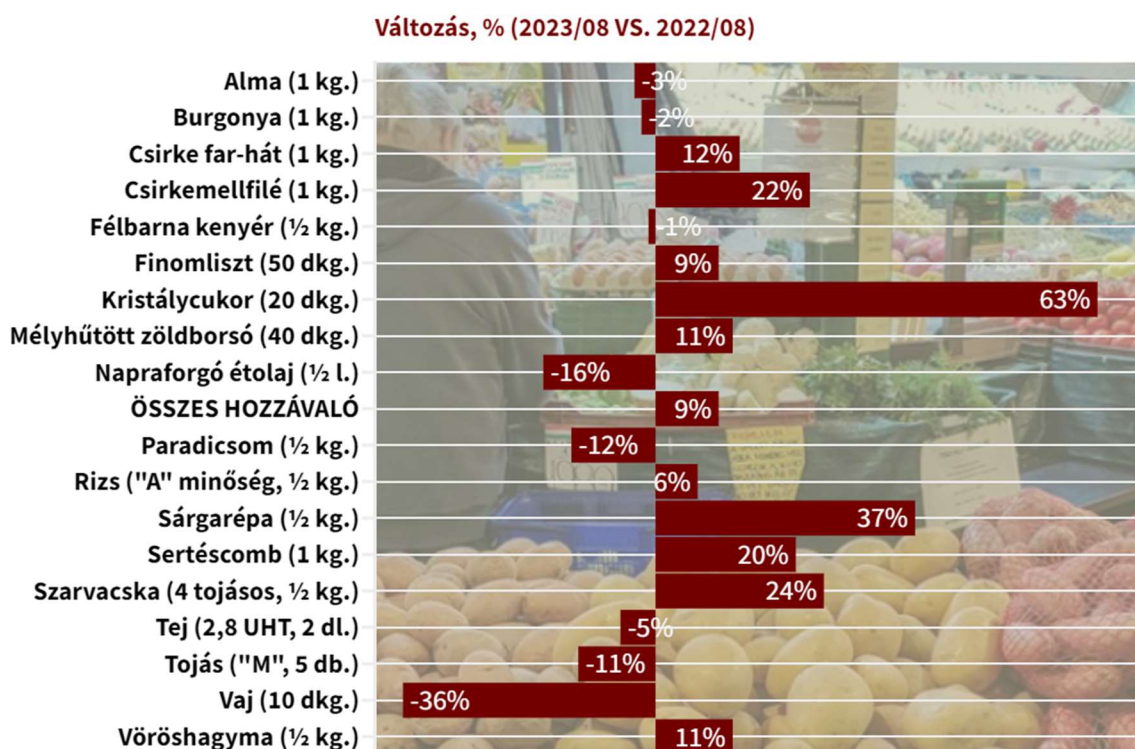

5. ábra: Az élelmiszerárak árfolyamváltozástól szűrt kumulált változása. forrás: Eurostat MNB-számítás

A fenti diagramról is megállapíthatjuk, hogy az Árfigyelő bevezetése pozitív hatással volt a hazánkban jelenlévő nagy mértékű inflációnövekedésre, ami az árstop-rendelettről már nem mondható el, mindezt a Magyar Nemzeti Bank számításai is alátámasztották.

<https://www.vg.hu/vilaggazdasag-magyar-gazdasag/2023/10/mukodik-az-arfigyelo-az-elelmiszer-inflacio-harmadara-szorult-vissza-itthon>

Az élelmiszerárak árstop kivezetése után

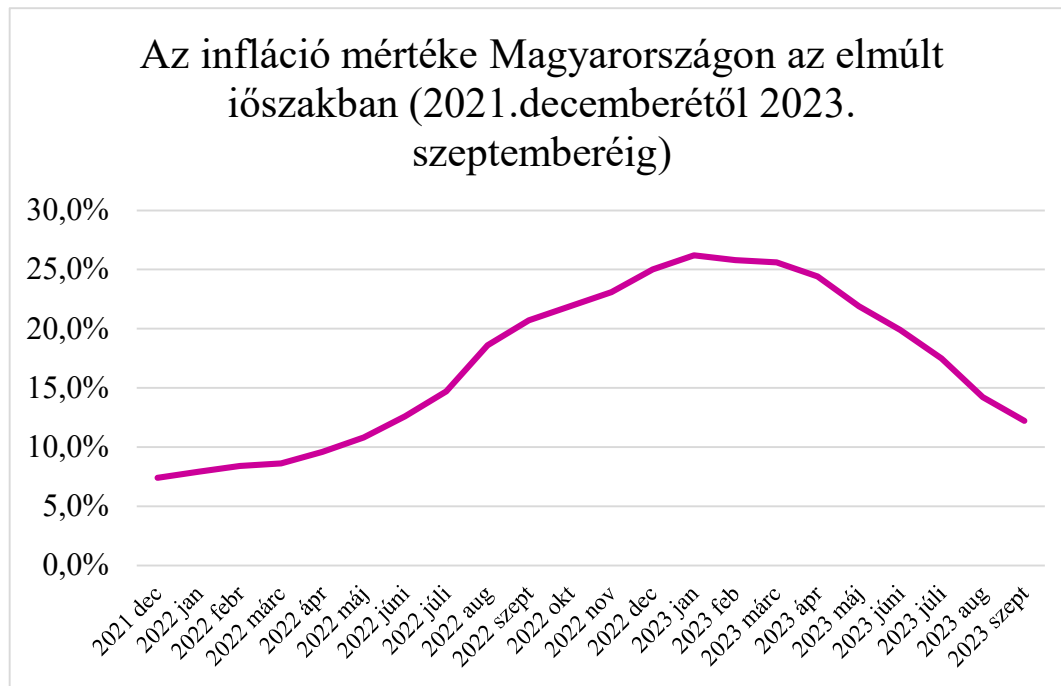

6. ábra: Az élelmiszerárak változása az árstop kivezetése után.

Forrás: hvg.hu gyűjtés (2023. augusztus 28., a Tesco és a Spar webshopja, az Aldi, az Auchan, a Lidl, a Penny és a Príma fővárosi üzletei, Árfigyelő)

https://hvg.hu/gazdasag/20230830_bevasarlas_vasarnapi_ebed_augusztus

A fenti ábrán láthatjuk, hogy a kristálycukor ára kiugróan megemelkedett az árstop kivezetése után, de a sárgarépa, sertéscomb, csirkemellfilé is jelentősen drágult. Azonban legjobban a vaj lett olcsóbb, de az étolaj, a paradicsom és a tojás ára is olcsóbb lett.

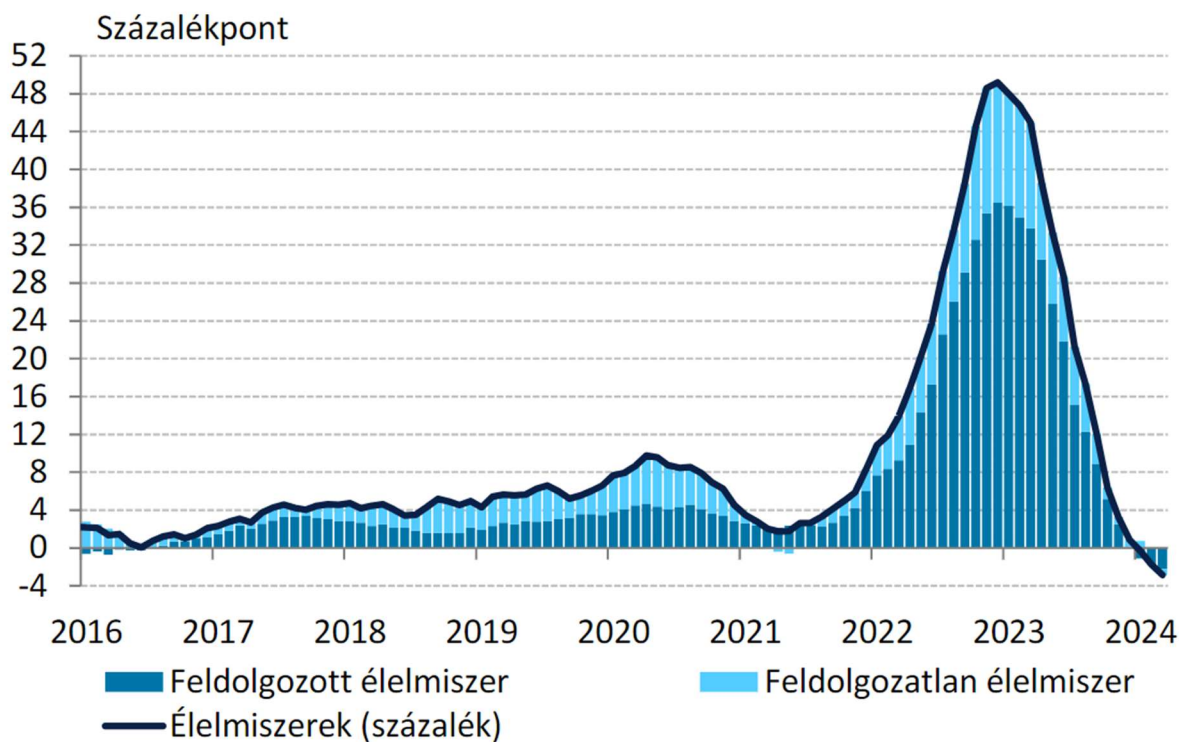

7. ábra: Az infláció alakulása Magyarországon. Saját feldolgozás Eurostat adatok alapján.

2023. májusától hazánkban dezinflációt állapíthatunk meg (fontos azonban megjegyezni, hogy az infláció továbbra is jelen van, a megemelkedett árak velünk maradnak, de a ráta csökkenő tendenciát mutat). Ennek okai a kedvezőbb időjárási viszonyok (nem volt jellemző olyan súlyos aszály, mint 2022.-ben), hogy globálisan csökkentek az élelmiszerárak és normalizálódtak az energiaárak, az árfolyam stabilizálódott, a vállalatok közötti versenyt elősegítő intézkedések (mint az Árfigyelő), illetve a megemelkedett árak miatti mérséklődő kereslet is közrejátszott, mivel a magas árak következtében a kereslet redukálódik, így a kiskereskedelem is csak egy bizonyos mértékig tud árat emelni.

Ám hazánk a globális inflációra való érzékenysége továbbra is fennáll, a felsorolt dezinflációt elősegítő szempontok többnyire nemzetközi szintűek, hazánkban továbbra is megmaradt az alacsony hatékonyság, magas energiaintenzitás, a termelékenységi nehézség, valamint a vállalatok közötti gyenge verseny.

<https://www.mnb.hu/letoltes/mnb-melyelemzes-a-hazai-elelmiszerinflacio-mogott-meghuzodo-tenyezok.pdf>

8. ábra: Az élelmiszerinfláció alakulása. Forrás: <https://www.mnb.hu/letoltes/inflacios-alapmutato-aktualis-havi-ertekeles.pdf>

A fenti diagrammon láthatjuk, hogy milyen mértékben változott hazánkban az infláció.

Benzinárstop

A hazánkban 2021. novemberében bevezetett benzinárstoppról is érdemes említést tenni, ugyanis ebben az esetben is jelentős káros hatásai voltak az árszabályozásnak az élelmiszerárstoppéhoz hasonlóan.

Ezzel a lépéssel Európa élmezőnyében vagyunk, előttünk egy hónappal Horvátországban fagyasztották be az árakat, de ott az akkori árszinten, és nem jelentősen alacsonyabban, mint nálunk, emellett magasabb szinten maximalizálták az árakat, átszámítva a benzint 540- a gázolajét pedig 520 forinton, szemben hazánkban a 480 forinttal. Szlovéniában egy évtizedig volt jelen üzemanyagár-árstop, azonban nagyon fontos megemlíteni, hogy ott nem a kiskereskedelmi árat rögzítették, hanem az árrést, tehát még ha akkora haszonra nem is tehetek szert a kereskedők, mintha piaci áron árusították volna a benzint, de nem tették azt lehetetlenné, így nem voltak veszteségbe kényszerítve, mint hazánkban.

Magyarországon 2021. november 15.-től első lépésben 3 hónapra rögzítették 480 forinttal a benzint és a gázolaj maximális kiskereskedelmi árát, Gulyás Gergely miniszterelnökséget

vezető miniszter azt nyilatkozta, hogy a az adó változatlan marad, az árrés magától értetődően csökken és a kereskedőket nem fogják kompenzálni.

2014. óta alacsonyok voltak az energiaárak, ezek visszavetették a beruházásokat, azóta viszont ugrásszerűen megnőtt az emberiség energiafelhasználása, ezzel a kereslet is megnőtt, ez pedig a gáz- és olajárak emelkedésével járt, Magyarországon 1 év alatt 30,7 százalékkal nőtt a benzin ára. Fontos megemlíteni, hogy egyébként a magas üzemanyagárak nem csak az autósokat érinti, hanem minden olyan termék (és szolgáltatás) árába beépül, melynek előállításához vagy forgalmazásához szállításra van szükség-vagyis az egész lakosságot.

<https://www.portfolio.hu/gazdasag/20211112/uzemanyag-ar-befagyasztas-minden-amit-tudni-kell-a-benzin-es-a-gazolaj-aranak-csokkentese-rol-510524>

Ahhoz, hogy egy benzinkút a veszteségét csökkentse, más, a kúton található egyéb termékek és szolgáltatások árait tudta megnövelni (pl. prémium üzemanyagok, kávézó, étterem, bolt, autómosás, egyéb autós termékek).

<https://www.portfolio.hu/gazdasag/20211111/meddig-eri-meg-egy-benzinkutnak-a-480-forintos-arsapka-mellett-nyitva-tartani-510306>

2022. februárjában átlépte a benzin nagykereskedelmi ára az ársapkás kiskereskedelmi árat, vagyis onnantól kizárólag csak veszteségesen tudták a kutasok azt eladni. Több benzinkút már előtte is mennyiségi korlátozást vezetett be (de mint kiderült a kormánytól, ez jogszabályellenes. Volt példa olyan benzinkútra is, ahol megkérték a tankolókat, hogy ha tehetik, ne náluk tankoljanak, hogy minél kevesebb legyen a veszteségük, továbbá, hogy tudjanak egyáltalán a jövőben működni, ugyanis ha egy kút ideiglenesen vagy végleges felfüggeszti tevékenységét, akkor az állam új üzemeltetőt jelöl ki.

Megnövekedett az árstop következtében az „üzemanyag-turizmus is”, mivel nálunk olcsóbb a benzin, mint a határon túl, ezért a tranzitútvonalakon jelentősen megugrottak az üzemanyageladások, kamionosok például éves szinten rengeteget tudtak ezzel spórolni. A forgalom növekedésével egyetemben a benzinkutak vesztesége épp úgy emelkedett.

<https://www.portfolio.hu/uzlet/20220218/most-jott-el-a-durva-pillanat-a-benzinkutak-szamara-527451>

A kormány a kiskereskedelmet is figyelembe véve 2022. februárjában a nagykereskedelmi ár szintén 480 forintos maximalizása mellett döntött, ezzel ugyan a benzin eladásával jár

közvetlen veszteséget megakadályozta, de mivel haszon se keletkezett, így továbbra se lettek nyereségesek a kutak a fenntartással járó egyéb költségek miatt.

<https://www.portfolio.hu/uzlet/20220228/breking-a-kormany-nagykereskedelmi-szinten-is-benzinarstopot-vezet-be-529707>

Annyi külföldi vásárló kezdte el igénybe venni a hazánkban elérhető kedvező árú benzint, hogy ellátási probléma is felütötte a fejét, volt olyan benzinkút, aminek be kellett zárnia, mert kifogyott a készleteiből. Ezzel nem csak a lakosság került hátrányba (a kiskereskedők mellett), hanem a fuvarozók és a mezőgazdasági dolgozók is, akiknek a gépjeikbe is szükség van üzemanyagra, így a mezőgazdaságra is kihatással lehetett.

A nagykereskedelem egyre kevésbé bírta a kiugróan megnövekedett keresletet, főleg, hogy az ő eladási áraik is maximalizálva lettek, továbbá az orosz-ukrán háború miatt egyébként is megnövekedett üzemanyag-árak is csak fokozták a helyzetet. Több benzinkútra nem érkezett meg a megrendelt szállítmány, hiába rendelték meg. A nagykereskedők a kedvezőtlen árak miatt elkezdték korlátozni, vagy meg is szüntették az értékesítést. A Mol tájékoztatása szerint végül az üzemanyag-import 30 százaléka megszűnt.

<https://www.portfolio.hu/gazdasag/20220310/fel-europa-nalunk-tankol-egyre-nagyobb-a-baj-a-hazai-benzinkutakon-532479>

Márciusban 150-200 kút függesztette fel az értékesítést a készlet kifogyása miatt, és nagyjából a kutak 80%-ánál volt mennyiségi vagy árbeli limit. A megnövekedett kereslet és az „üzemanyag-turizmus” miatt a kormány ugyanebben a hónapban döntött arról, hogy kamionok, buszok, és külföldi kisteherautók csak piaci áron vásárolhatnak benzint.

<https://www.portfolio.hu/gazdasag/20220313/vasarnapra-akar-200-benzinkutnak-elfogyhatott-a-keszlete-533129>

Májusban a kormány arról döntött, hogy csak a magyar állampolgárú autósok juthassanak hozzá az ársapkás üzemanyaghoz- emiatt azonban az Európai Bizottság eljárást indított Magyarország ellen.

<https://www.portfolio.hu/gazdasag/20220715/a-kettos-magyar-uzemanyagar-miatt-inditott-eljarast-magyarorszag-ellen-a-bizottsag-556527>

Augusztusban lehetőség nyílt a kisbenzinkutak számára a 18,5 milliárd forintos támogatás igénybevételére, azonban Egri Gábor, a Független Benzinkutak Szövetségének elnöke azt

nyilatkozta, hogy az addigi támogatások sem voltak elegendők a kutak költségeinek érdemi fedezésére.

Ezen felül ekkor már 10 hónapja volt érvényben a korlátozás, ennyi időt kellett a vállalkozásoknak túlélniük, ami nem is mindenkinek sikerült, valamint az addigi támogatások is kevésnek bizonyultak, és késve érkeztek meg.

<https://www.portfolio.hu/gazdasag/20220819/pont-matol-nyilt-meg-a-kisbenzinkutak-allami-tamogatasa-amikor-tomegesen-bezartak-orszagszerte-562123>

2022. decemberében törölte el a kormány az benzinár-stoppot, utána a benzint 641, a dízelt 699 forintért lehetett vásárolni literenként.

Tehát a benzin-árstopp esetében is megállapíthatjuk, hogy milyen súlyos következményei voltak a piaci ár szabályozásának. A benzinkutakat olyan súlyos veszteség érte, hogy sokaknak be kellett zárnia, a piac felborult, a kereslet külföldi oldalról is megnőtt, míg a kínálatban ettől függetlenül is (a nagykereskedelmi árkorlátozás miatt szintén) hiány alakult ki, az import teljesen megszűnt, ezáltal a Molra hárult a hazai benzinkutak ellátása, ami a kapacitás végeessége miatt nem ment zökkenőmentesen, a vállalat a töltőállomásokon a rendelet utolsó hónapjában korlátozta a tankolási limitet.

<https://www.portfolio.hu/befektetes/20221128/benzinkaosz-magyarorszagon-fennmaradhat-az-uzemanyaghiany-leromboltak-a-szekort-tobb-szaz-kut-zarhat-be-581684>

A többi európai ország is reagált a magas üzemanyag-árakra, hogy csökkentse a lakosság terhet. Ám a nálunk hasonló ársapka alkalmazására csak elenyésző példát találunk (ahol mégis, ott sem olyan tartós ideig, mint hazánkban, és nem ennyire jelentősen a piaci ár alatt határozták meg a maximális árat), helyette jellemzően a jövedéki adót csökkentették (ami egyébként pár hónappal az árstop bevezetése után nálunk is megtörtént), és/vagy az államok csökkentették az eladási árakat, de az- és a piaci ár közötti különbséget a vállalatoknak kipótolta. Így nem csak a lakosságot segítették, de a piaci szereplőket is, ezzel nem kényszerítették őket veszteségbe, vagy bezárásra, és nem borult fel a piac. Ezekon kívül még támogatásokra, illetve visszatérítés nyújtására is találunk példát.

<https://www.portfolio.hu/gazdasag/20220323/uzemanyag-korlatozas-2022-minden-amit-tudni-kell-az-arstrol-a-szallitasrol-a-tarolasrol-es-a-buntetesekrol-535059>

Milyen intézkedést lehetne tenni, amivel az élelmiszerárstop bevezetésének célja megvalósul, de elkerüli az ezzel járó negatív hatásokat?

A témám feldolgozása során elsajátított ismeretekből kiindulva semmiképp sem javasolnék árstopot alkalmazó beavatkozást, hiszen a projektmunkámban is láthatjuk, hogy mennyi problémát generálhat ez a radikális lépés egy olyan gazdasági rendszerben, amiben minden mindennel összefügg. Azt gondolom, hogy ársapka alkalmazása során legfeljebb úgy lehetne elkerülni ezt a számos negatív következményt, ha a kormány a boltoknak a rögzített ár miatti bevételkiesést kipótolná, és ezzel számos a rendelet érvényessége alatt bekövetkezett kihatás nem történne meg, így például a piactorzító hatás és az élelmiszerüzletek tömeges bezárása is elkerülhető lenne, de a gyakorlatban ez vélhetően nem lenne kivitelezhető, mert rengeteg pénzről beszélünk.

Az Árfigyelő-rendszernek érdemes lenne még több figyelmet szentelni, már így is megfigyelhettük a pozitív hatásait a vásárlók kedvezőbb áron hozzájutásán a termékekhez és a vállalatok közötti verseny elősegítése által létrejövő alacsonyabb árakon keresztül. Célszerű lenne mindezt fokozni, még több emberhez eljuttatni, ráfordítani az Árfigyelő marketingkommunikációjára és akár egy applikációt fejleszteni, hogy az emberek még kényelmesebben tudják használni. Úgy gondolom, hogy az Árfigyelőben érdekelt vásárlók szívesebben megnyitnának csak egy alkalmazást a telefonjukon, aminek már az előnézete is arra van szabva, minthogy minden alkalommal böngészőben rá kelljen keresniük. Ez ugyan kényelmi szempont, de fontos figyelembe venni, hogy ezzel nem csak egyéni, hanem közös gazdasági célt szolgálunk, és alkalmazkodni kell a résztvevők (az Árfigyelőt használók) igényeihez, és talán olyan emberek is bekapcsolódnának, akik csak kíváncsiságból töltik le. Továbbá így személyreszabhatóbbá is válhatna, például „kedvenc” termékek kiválasztása után küldhetne értesítést, ha akció éri. Ezekkel az Árfigyelővel elért eddigi eredményeket lehetne fokozni.

További alternatíva lehet egy inflációs gazdasági helyzetben még több juttatást biztosítani SZÉP-kártyára. Ez eredetileg egy béren kívüli juttatás volt, amely a turizmus fellendítésére szolgált, de mind a munkáltatónak, mind a munkavállalónak kedvező az alapbérnél kisebb adókötelezettség miatt. Alapvetően három alszámlával rendelkezett, a vendéglátással, a szállással és a szabadidővel, értelemszerűen az „alzsébeknek” megfelelő helyeken lehetett felhasználni. Korábban a covid miatti gazdasági helyzet miatt bármelyik alszámláról költhettek, 2023-tól pedig teljesen megszűntek (a rajtuk lévő juttatás megmaradt). Elmúlt években az inflációs helyzetre való tekintettel már bolti élelmiszereket is lehetett velük

vásárolni, ami (a turizmus-vendéglátásnak ugyan kevésbé, de) a hazai gazdasági helyzetre való tekintettel célszerű döntés volt. Ezzel ugyanis a lakosságot támogatta a kormány a megemelkedett élelmiszerárakkal szemben, viszont nem volt piactorzító hatása.

Egy inflációs helyzetben, ami az elmúlt években jellemző volt, árstop helyett célravezetőbb lehet inkább a SZÉP-kártyákra egyszeri, vagy akár többszöri extra juttatást fizetni. Ezzel a lakosság segítséghez jut, a boltokat sem éri veszteség, és nem lesznek piactorzító következményei.

<https://bank360.hu/szep-kartya>

Mivel az élelmiszerárstopnál (és a benzinárstopnál is) az intézkedés szinte teljesen a piaci szereplőket terhelte érdemi segítség nélkül, és emiatt gyűrűztek tovább a negatív hatások, érdemes lenne nem 100%-ban őket nyomás alá helyezni, hanem az államnak is magára vállalni ebből, például a rendeletet megelőző helyzetben nem az árakat rögzíteni, hanem a termékek után fizetett adó mértékét csökkenteni, így alacsonyabb áron juthatnak hozzá a vásárlók.

Megfelelőbb választás lehet az árstopnál még a szlovénok a magas üzemanyagárakra tett intézkedése, amikor is nem az eladási árakat rögzítették, hanem az árrést. Egy ilyen rendelet során vásárlók többet fizetnek ugyan, mintha a piaci ár alatt jutnának hozzá a bizonyos termékekhez, de kevésbé radikális módja a piac befolyásának, ugyanis valamelyest hatást gyakorol arra, de figyelembe veszi a piaci árat, így a piactorzító hatás nem üti fel a fejét, de védi a kiskereskedelmi szereplőket is, nem akadályozza meg, hogy haszonra tegyenek szert.

De akár ezeket az alternatív megoldásokat együttesen is lehetne alkalmazni, és így az élelmiszerinfláció negatív hatásai kevésbé durva mértékben lennének jelen és nem az összes nyomás a kiskereskedelmi szereplőkre lenne irányítva (aminek a következményei már a lakosságot is érintették például áruhiány és más termékek kiugró áremelkedése).

Konklúzió

A Magyarországon bevezetett árstop-rendelet összességében nem volt a legcélszerűbb döntés. A fogyasztók ugyan az alapvető élelmiszerekhez valóban kedvezőbb áron jutottak hozzá, de a piac torzult, a kereslet megnőtt, amelynek következtében a boltokban jellemzően hiány is kialakult az érintett árucikkek közül, a vállalatok az ezeken elszenvedett veszteséget más árucikkek áremelésével próbálták pótolni (amit a lakosság egyenlített ki, akit eredetileg a rendelet segített), amire a kisboltoknak kevesebb áru lévén kevésbé volt lehetőségük, így

rengetegen veszteségesen árusítottak, sokan pedig bezárásra is kényszerültek. A kedvezőbb beszerzési árak miatt egyre nagyobb szerepet kapott az import, ami a hazai termelőket és beszállítókat is negatívan érintette, és a hazai élelmiszer-önellátottságot is csökkentette, valamint esetenként a minőség rovására is ment.

Úgy gondolom, hogy olyan drasztikus hatások mentek végbe, hogy összességében többet ártott, mint használt. A rendelettel az élelmiszerinfláció terheit szinte kizárólag a kiskereskedelmi szereplőkre irányították, akik ezt nagyon nehezen, vagy sokan végül nem is bírták, és megszüntették tevékenységüket.

Egy ilyen élelmiszerinflációban (vagy bármilyen más áremelkedéssel járó helyzetben), ahhoz, hogy a lakosságot valamelyest megóvjuk a magas ártól, a fogyasztók mellett a kiskereskedelmi szereplőket is figyelembe kell venni (már csak azért is, mert ami a vállalatokat befolyásolja, az végül a vásárlókra is kihat).

A terhekből-ebben az esetben a boltokat sújtó hatályban lévő termékek eladása során elszenvedett nyereség kieséséből-az államnak át kéne vállalnia vagy visszatérítés, vagy az árucikkek után fizetett adó csökkentésének formájában (amikre több európai országban volt példa a magas üzemanyagárak idején), így nem csak a lakosság, de a piaci szereplők is segítve lennének, és az erős piactorzító hatások is elmaradnának.

Hasonló hatása lenne nem az ár-, hanem az árrésrögzítésnek, ebben az esetben sem borulna fel a kereslet-kínálat egyensúlya, és a boltokat sem kényszerítenék veszteségbe a piaci ár alatti ármeghatározással.

Érdemes lenne az Árfigyelőnek több figyelmet szentelni például egy applikáció kifejlesztésével és marketinggel, mert mindamelllett, hogy a vásárlóknak segít a legkedvezőbb áron hozzájutni az árucikkekhez, versenyt is generál, ami az árstopp során az érintett termékek körében megszűnt.

De utalványok vagy további SZÉP-kártya támogatással is lehetne segíteni a lakosságot, és mindemelllett nem befolyásolná a piacot.

Akár a fenti alternatív megoldások együttes alkalmazásával is el lehetne érni az árstopp-rendelet eredeti célját, ami a lakosság segítése a magas árakkal szemben, de a kiskereskedelmi szereplők sem lennének veszteségbe kényszerítve, nem borulna fel a piac, és nem mennének végbe olyan drasztikus következmények, mint az ársapkás rendelet során.

Irodalomjegyzék

<https://bank360.hu/szep-kartya>

<https://elemzeskozpont.hu/arstop-arsapka-milyen-hatasai-kovetkezmenyei-lesznek>

<https://fastercapital.com/content/Rent-control-around-the-world--A-comparative-study-of-rent-ceilings.html>

<https://hold.hu/lexikon/marshall-kereszt-fogalma/>

https://hvg.hu/gazdasag/20230830_bevasarlas_vasarnapi_ebed_augusztus

<https://magyarkozlony.hu/dokumentumok/d3289a138b538f30251e3b78ea8af63a03105abd/megtekintes>

<https://magyarkozlony.hu/dokumentumok/e6db924584e17efc8b77e49b19008c65aee7ac5e/megtekintes>

<https://telex.hu/neverték/2022/02/02/tobbet-art-mint-hasznal-az-elelmiszer-arstop>

<https://www.investopedia.com/terms/p/price-controls.asp>

<https://www.investopedia.com/terms/p/price-controls.asp>

<https://www.investopedia.com/terms/p/price-controls.asp>

https://www.ksh.hu/stadat_files/bel/hu/bel0014.html

<https://www.mnb.hu/letoltes/inflacios-alapmutato-aktualis-havi-ertekeles.pdf>

<https://www.mnb.hu/letoltes/mnb-melyelemzes-a-hazai-elelmiszerinflacio-mogott-meghuzodo-tenyezok.pdf>

<https://www.mnb.hu/letoltes/mnb-melyelemzes-a-hazai-elelmiszerinflacio-mogott-meghuzodo-tenyezok.pdf>

<https://www.mnb.hu/letoltes/mnb-melyelemzes-a-hazai-elelmiszerinflacio-mogott-meghuzodo-tenyezok.pdf>

<https://www.origo.hu/tudomany/2020/01/hetven-eve-indult-az-első-öteves-terv-magyarorszagon>

<https://www.portfolio.hu/befektetes/20221128/benzinkaosz-magyarorszagon-fennmaradhat-az-uzemanyaghiany-leromboltak-a-szektor-tobb-szaz-kut-zarhat-be-581684>

<https://www.portfolio.hu/gazdasag/20211111/meddig-eri-meg-egy-benzinkutnak-a-480-forintos-arsapka-mellett-nyitva-tartani-510306>

<https://www.portfolio.hu/gazdasag/20211112/uzemanyagar-befagyasztas-minden-amit-tudni-kell-a-benzin-es-a-gazolaj-aranak-csokkentese-rol-510524>

<https://www.portfolio.hu/gazdasag/20220310/fel-europa-nalunk-tankol-egyre-nagyobb-a-baj-a-hazai-benzinkutakon-532479>

<https://www.portfolio.hu/gazdasag/20220313/vasarnapra-akar-200-benzinkutnak-elfogyhatott-a-keszlete-533129>

<https://www.portfolio.hu/gazdasag/20220323/uzemanyag-korlatozas-2022-minden-amit-tudni-kell-az-arstoprol-a-szallitasrol-a-tarolasrol-es-a-buntetesekrol-535059>

<https://www.portfolio.hu/gazdasag/20220715/a-kettos-magyar-uzemanyagar-miatt-inditott-eljarast-magyarorszag-ellen-a-bizottsag-556527>

<https://www.portfolio.hu/gazdasag/20220819/pont-matol-nyilt-meg-a-kisbenzinkutak-allami-tamogatasa-amikor-tomegesen-bezartak-orzagszerte-562123>

<https://www.portfolio.hu/gazdasag/20220922/nagy-arstop-kisokos-mutatjuk-mit-kell-tudni-az-arstopok-hatasairol-illetve-arrol-meddig-maradhatnak-velunk-568495>

<https://www.portfolio.hu/gazdasag/20230104/szintet-lepett-a-csodhullam-mar-nem-csak-kisboltok-zarnak-be-588466?fbclid=IwAR1m-kegN8PcXLnKad3iMfla6C3uZzOwP2o5fJfOdDrBOFaNztiwQWtdqTI>

<https://www.portfolio.hu/gazdasag/20230118/ossztuz-zudul-az-arstopra-mar-szinte-mindenki-az-arbefagyasztas-eltorleset-keri-591292>

<https://www.portfolio.hu/gazdasag/20230524/brusszel-a-kormany-teljes-gazdasagi-programjat-izekre-szedte-fajo-lepeseket-kovetelnek-617298>

<https://www.portfolio.hu/gazdasag/20230601/ez-is-eljott-veszteseges-lett-a-penny-market-618738>

<https://www.portfolio.hu/gazdasag/20230602/akkora-adot-varrtak-a-spar-nyakaba-hogy-vaskos-veszteseget-hozott-ossze-618916>

<https://www.portfolio.hu/gazdasag/20230602/az-auchannal-a-forgalom-is-csokkent-vaskos-veszteseget-hoztak-ossze-619118>

<https://www.portfolio.hu/gazdasag/20230605/meg-egy-kegyetlen-nagy-pofont-kapnak-a-boltok-ami-a-vasarloknak-fog-fajni-igazan-619282>

<https://www.portfolio.hu/gazdasag/20230605/meg-egy-kegyetlen-nagy-pofont-kapnak-a-boltok-ami-a-vasarloknak-fog-fajni-igazan-619282>

<https://www.portfolio.hu/gazdasag/20230622/egy-honap-mulva-megszunik-az-arstop-magyarorszagon-623394>

<https://www.portfolio.hu/gazdasag/20230629/megjelent-igy-lesz-vege-az-arstopnak-625153>

<https://www.portfolio.hu/gazdasag/20231117/teljes-katasztrofa-ami-a-boltokban-tortenik-magyarorszagon-652283>

<https://www.portfolio.hu/uzlet/20220218/most-jott-el-a-durva-pillanat-a-benzinkutak-szamara-527451>

<https://www.portfolio.hu/uzlet/20220228/breking-a-kormany-nagykereskedelmi-szinten-is-benzinarstopot-vezet-be-529707>

<https://www.vg.hu/vilaggazdasag-magyar-gazdasag/2023/10/mukodik-az-arfigyelo-az-elelmiszer-inflacio-harmadara-szorult-vissza-itthon>